

Den 1. kinesisk-japanske krig, 1894-95, og den russisk-japanske krig, 1904-05

Af William Jones

5. juni, 2015 – Den enorme bølge af optimisme mod slutningen af det 19. århundrede, der skabtes af den industrielle revolutions hurtige ekspansion og de forudgående årtiers store, videnskabelige opdagelser, skulle få en brat afslutning, da det 20. århundrede gryede. Døds klokken ringede som forvarsel til Første Verdenskrig. Efter Kejser Wilhelm II's fyring af Bismarck i 1890, og efter, at martyrpræsidenten William McKinleys amerikanske, patriotiske fraktion i 1901 blev væltet af den britiske håndlanger, Theodore Roosevelt, var scenen sat for det nye århundredes første storbrand.

Det var alt sammen blevet udtænkt og koreograferet af denne onde manipulator, Englands Kong Edward VII. Alt imens Edward for længst var borte, før denne krigs store ødelæggelse begyndte, så havde han allerede sat scenen med sit omhyggeligt udtænkte system med alliancer, der blot behøvede en gnist for at antænde storbranden. Denne krig skulle frembringe en hærgende, kulturel pessimisme, der stadig dybt inficerer den vestlige verdens kulturelle liv. Alt imens det, der dengang blev kaldt for »Den store Krig«, skulle efterfølges af en anden, der var endnu større i udbredelse og tabstal, så skabte Første Verdenskrig grundlæggende set den katastrofale kurs, som den vestlige verden hidtil aldrig har kunnet befri sig fra.

Men oprindelsen til den krig var på forhånd allerede synlig i de begivenheder, der fandt sted i Fjernøsten. Her herskede Det britiske Imperium stadig væk overlegent, selv om dets dominans på havene var ved at blive betvivlet af USA's voksende, maritime magt. Ligeledes i Asien tvang kommandant Mathew Perrys 1852-54-åbning af Japan, og de »ulige traktater«, der blev påtvunget Kina, disse nationer til hurtigt at slå ind på vejen til industrialisering, hvis de skulle forblive uafhængige. I britisk Indi-

en var der også en rumlen blandt patriotiske elementer, der var ivrige efter at afkaste det britiske åg.

Konfronteret med de forestående forhindringer for sin globale magt gennem alle disse nye faktorer søgte den britiske imperieelite allierede i regionen, som den kunne fæste sit håb til. Valget faldt på et andet ørige, Japan. Mens USA's politik ofte blev kompromitteret af egennyttige mellemhandlere, der var ivrige efter score stor profit i Fjernøsten, så var den gearet til at sikre og bevare disse nationers uafhængighed, samt på basis af handel og økonomisk vækst at opretholde gensidigt gavnlige relationer med alle disse lande.

Denne politik blev understreget af tidligere præsident Ulysses S. Grant, da han besøgte disse lande under en rejse rundt i hele verden i 1877. I et brev til Udenrigsministeriet fra Tokyo den 13. august 1879 skrev Grant:

I det udstrakte Østen, der omfatter mere en to tredjedele af verdens befolkning, er der kun to nationer, der er bare nogenlunde fri for dominans og diktat fra den ene eller anden af de europæiske magter, og som har tilstrækkelig intelligens og styrke til at bevare deres uafhængighed: Disse to nationer er Japan og Kina. Begge nationers folk er modige, intelligente, sparsommelige og flittige. Med lidt mere fremskridt i moderne civilisation, mekanik, ingeniørkundskab osv., kunne de afkaste de aggressive traktater, der nu forkrøbler og ydmyger dem, og deltage i konkurrencen om verdenshandlen. Meget mere beskæftigelse ville være resultatet af denne forandring, og det ville være langt mere effektivt. De ville blive meget større forbrugere så vel som producenter, og den civiliserede verden, men dog mest Kina og Japan selv, ville få stor gavn af forandringen.

Grant havde på sin rejse også set det britiske ågs undertrykkende karakter i Indien, og det oprørte ham.

Ulysses S. Grant (1822-1885)

Under sine besøg i Japan og Kina bad begge lande Grant om at hjælpe med at mægle mellem dem i deres konflikt over de omstridte territorier, Ryukyu-øerne – territorialkrav, der slutteligt løstes til fordel for Japan. Den kinesiske minister Li Hongzhang appellerede til Grant om at bruge hans prestige til at forsøge at forhandle en løsning på konflikten igennem. Grant indvilligede i det og opmuntrede Udenrigsministeriet til fortsat at arbejde for at bevare venskabelighed mellem disse to nationer og bemærkede, at hvis de to parter kom i krig, ville briterne undertvinge dem begge.

Japans første krig med Kina

Inden længe var Storbritannien imidlertid i gang med at bearbejde Japan for at transformere det til sin »markgreve« (dvs. beskytter af grænsen) i det asiatiske Stillehavsområde. Fra 1872 til 1888 kørte briterne et program for at uddanne japanske flådeofficerer. Britiske flådeofficerer underviste på Tokyos Flådeskole. Fra 1870 til 1900 blev de fleste, japanske krigsskibe bygget på britiske værfter. Selv om de to nationer ikke underskrev en formel, gensidig forsvarstraktat før 1902, var deres samarbejde allerede meget fremskredent, da det blev Japans hensigt at eliminere kinesisk dominans i Asien, med det formål at etablere deres egen kontrol over Korea.

Korea var formelt under kinesisk overhøjhed, men Japan, der nu var i færd med at opbygge sin militærmagt, havde en voksende, diplomatisk tilstedeværelse på halvøen. Rusland havde også betydelig politisk indflydelse over den koreanske konge. Både Kina og Rusland blev af japanerne anset for at være potentielle konkurrenter til deres forsøg på at dominere Asien. En udtænkt »opstand« af koreanske nationalister førte til, at den pro-japanske fraktion ved det koreanske hof »bad om« japanske tropper til at hjælpe med at undertrykke opstanden i 1894, og flytningen af japanske tropper til Korea placerede dem i direkte konflikt med Kina. Dette, og ikke 1914, er den faktiske dato for begyndelsen til Første Verdenskrig.

Mens Kina også forsøgte at opbygge sin militærmagt og købte krigsskibe fra udlandet under et program, som Li Hongzhang, den vigtigste diplomat og moderniseringsfortaler ved Qing-hoffet, havde udtænkt, så var uddannelsen af kinesiske søfolk mangelfuld, og japanerne skorede en let flådesejr over Kina i denne første, kinesisk-japanske krig i 1894-95. Bagefter anså japanerne Liaodong-halvøen i Manchuriet for at være en del af deres »krigsbytte«. Den russiske finansminister Sergei Wittes succesrige indsats for at mobilisere andre europæiske magter (undtagen England) for at forhindre Japan i at besætte Liaodong-halvøen, skabte en endnu større fjendtlighed mod Rusland hos de japanske militarister. Krigen placerede imidlertid Korea, Taiwan og Pescadore-øerne under Det japanske Imperium. Japans hurtige sejr over Kina øgede også dets selvtillid mht. at gå imod det mere magtfulde Rusland i Fjernøsten.

ALLIES
"Oh, East is East, and West is West...
But there is neither East nor West, neither Breed, nor Birth,
When two strong men stand face to face,
they come from the ends of the earth!"
Rudyard Kipling
(October 4, 1905)

En tegning fra oktober 1905 af England (venstre) og Japan (højre), der cementerer den Anglo-japanske Alliance. Offentliggjort i Punch, et britisk satireblad.

En eurasisk Landbro

Rusland var interesseret i meget mere end den koreanske situation. Witte var i færd med at forsøge at forene det vidtstrakte, russiske imperium ved at bygge en jernbane igennem Sibirien. For Witte, der havde studeret den tyske økonom Friedrich List, ville jernbanen også tilvejebringe en udviklingskorridor for Rusland og gøre Rusland til den førende kanal for varetransport mellem Asien og Europa og, som briterne skarpt bemærkede, til hovedkonkurrent til den britiske handel på havene.

Mens bygningen af jernbanen skred frem, udviklede Witte den idé, at han ville bygge den frem til kysten via en kortere rute gennem kinesisk Manchuriet. Dette ville

være med til at cementere Ruslands relation med Kina og ville også skaffe Rusland indfaldsveje til det kinesiske marked. Witte forhandlede en tyveårig lejekontrakt igennem med Li Hongzhang for at bygge og operere jernbanen i denne tidsperiode, med den hensigt derefter at overgive den til Kina. Bevidst om de stigende spændinger med Japan var det også Wittes hensigt at bringe Japan ind i en kommerciel relation, hvor det også kunne transportere sine varer med jernbanen. Witte skrev:

Det er muligt, at vi, takket være bygningen af den kinesiske, østlige jernbane, i den nærmeste fremtid vil komme Japan nærmere pga. vore handels- og industriinteresser, og tættere relationer mellem lande inden for dette område synes at være en af de mest magtfulde faktorer i fjernelsen af militære konflikter nationerne imellem.

Men slutteligt skulle det japanske fremstød for overherredømme, og briternes manipulering af deres »markgreve« i en indsats for at underminere Rusland, tilintetgøre Wittes planer.

Wittes jernbane udgjorde også en forhindring for britisk dominans over det eurasiske hjerteland. Witte havde faktisk bragt de største fastlandsmagter i Europa sammen – Frankrig, Tyskland og Rusland – i en de facto alliance for udvikling. Bygningen af den Transsibiriske Jernbane ville komme til at forene jernbaneforbindelserne fra Atlanten til Stillehavet, en landbro, der ville forvise britisk kontrol over havene til en underordnet status i verdenshandelen. Omridset af Edward-periodens politik over for denne udvikling blev ganske kortfattet forklaret af Halford Mackinder, der advarede om tab af britisk kontrol over den eurasiske landmasse, hvis denne jernbane blev en realitet. England var fast besluttet på at ødelægge Witte-alliancen.

Sergei Witte (1849-1915)

England støtter Japans krig vs. Rusland

Wittes politik blev hurtigt undermineret af britiske operationer i Fjernøsten. I 1902 underskrev briterne en gensidig forsvarstraktat med Japan, den Anglo-japanske Traktat, som garanterede Japan, at Rusland ikke ville have nogen allierede, hvis Japan gik i krig mod Rusland. For det andet havde briterne opmuntret Kejser Wilhelm til at presse Tsar Nikolaj til at rykke ud mod Japan ved at rejse den »Gule Fares« spøgelse. Desuden gjorde en udbytterig skovhugstvirksomhed, der bestod af en klike ved tsarhoffet, ved Yalu-floden, fremstød for besættelsen af Manchuriet, en handling, der effektivt ville torpedere Ruslands relationer med Kina og blive anset for at være en direkte provokation af Japan – noget, som Witte ihærdigt advarede imod. Men Nikolaj gik på tåbelig vis med på planen.

I den følgende russisk-japanske krig i 1904-05, der blev anset for at være den første, moderne krig i det 20. århundrede, blev den russiske flåde tilintetgjort. Mens den russiske hær stadig var intakt og kæmpede, gjorde den stadigt ufærdige jernbane det vanskeligt at opretholde hærens nødvendige, logistiske støtte. Den anglofile Teddy Roosevelt, der havde overtaget Det Hvide Hus efter mordet på præsident McKinley, tilbød sine »tjenester« som mægler for at bringe de to parter til fredsborde. Alt imens japanerne i vid udstrækning var sejrriige, så havde de lidt store tab og var derfor parat til at forhandle, idet de vidste, at den amerikanske præsident fuldt ud sympatiserede med deres krav.

Witte, der var udnævnt til russisk repræsentant ved fredsforhandlingerne, var en hård forhandler. Selv om Rusland måtte overlade Kurilerne og halvdelen af Sakhalin-øen til Japan, så undgik Rusland at betale de store skadeserstatninger, som Japan havde krævet. Ruslands militære nederlag havde imidlertid mere alvorlige konsekvenser – og førte slutteligt til Tsarens fald og den Bolsjevikiske Revolution i 1917.

Scenen var nu sat for udfoldelsen af hoveddramaet. Japanske ambitioner var blevet stimuleret af landets militære successer mod Kina og Rusland. Japan var nu klar til at levere et angreb for at blive den dominerende magt i Fjernøsten. Manchuriet, som Witte havde forholdt dem, skulle blive det første, større territorium, der faldt for japanerne, og som skaffede dem springbrættet til deres angreb på Kina i 1938, et angreb, der var den faktiske begyndelse til Anden Verdenskrig.

I Europa skulle et russisk imperium, der allerede var tappet af krig og revolution (og som allerede befandt sig i sine sidste dødsgramper) blive meget let at lokke ind i det britiske spindelvæv. Rusland indgik en traktat med Storbritannien i 1907, der bragte Rusland og dets franske allierede ind i en trepartsalliance, der var rettet mod Tyskland. Første Verdenskrig var nu helt forberedt; den ventede bare på gnisten, der ville antænde den. Gnisten kom den 28. juni 1914 i Sarajevo, med mordet på den østrigske Ærkehertug Franz Ferdinand.

Denne artikel forekommer første gang i Executive Intelligence Review (EIR) den 12. juni 2014. Artiklen har ikke tidligere været udgivet på dansk.